

نظریه‌های سازمان دولتی

(دومین ویرایش جدید)

نوشته

رابرت بی. دنهارت

ترجمه

دکتر سید مهدی الوانی - دکتر حسن دانائی فرد

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبائی عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

۷۰۰۷۷۰۱-۲۱۶۰

سرشناسه	دنهارت، رابرت بی، ۱۹۳۷ - م.
عنوان و نام پدیدآور	Denhardt, Robert B نظریه‌های سازمان دولتی / نوشته رابرت بی دنهارت؛ ترجمه‌ی سیدمهدی الوانی، حسن دانائی‌فرد.
مشخصات نشر	تهران: صفار، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۴۰۰ ص.
شابک	978-964-388-419-2
وضعیت فهرست نویسی: فیبا	
یادداشت	عنوان اصلی: Theorists of Public Organization.
یادداشت	کتاب حاضر قبلاً تحت عنوان "تئوری‌های سازمان دولتی" توسط انتشارات صفار: اشراقی در سال ۱۳۸۰ منتشر شده است.
یادداشت	کتابنامه.
عنوان دیگر	تئوری‌های سازمان دولتی.
شناسه افزوده	الوانی، سیدمهدی، ۱۳۲۳ - مترجم
شناسه افزوده	دانائی‌فرد، حسن، ۱۳۴۸ - مترجم
رده‌بندی کنگره	JF ۱۳۵۱/۵۹:ت۹ ۱۳۹۳
رده‌بندی دیوپی	۳۵۱
شماره کتابشناسی ملی	۳۴۷۲۹۱۱

فهرست‌نویسی پیش از انتشار: انتشارات صفار

۳۰۰۰۵۳۵۱

نام کتاب	نظریه‌های سازمان دولتی
نویسنده	رابرت بی دنهارت
ترجمه	سیدمهدی الوانی، حسن دانائی‌فرد
ویراستار	سیدحسین کاظمی
حروفچینی	معرفت
طرح جلد	فرهاد کمالی
لیتوگرافی	گنج شایگان ① ۵۵۴۰۲۱۸۴
چاپخانه	گنج شایگان ① ۵۵۴۰۳۴۷۸
شمارگان	۱۱۰۰ نسخه
قیمت	۲,۶۰۰,۰۰۰ ریال
نوبت چاپ	چهارم
ناشر	انتشارات صفار
مرکز پخش	خیابان انقلاب - رویروی دبیرخانه دانشگاه تهران - بازارچه کتاب - طبقه زیرین
	انتشارات اشراقی ① ۶۶۴۰۸۴۸۷
	پخش کتاب بینش ① ۶۶۴۹۶۲۹۹
	کتابفروشی صفا ① ۶۶۹۷۸۸۴۶

www.saffarpublishing.ir
www.Eshraghipub.com
Email: saffar_publishing@yahoo.com

شابک : ۹۷۸-۹۶۴-۳۸۸-۴۱۹-۲
ISBN 978-964-388-419-2

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است، هرکس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر، یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

مدیریت واحد تولید انتشارات صفار: ۰۹۱۲-۱۰۷۳۰۰۳

فهرست

۱۷.....	فصل اول: آموختن در مورد سازمان‌های دولتی
۲۱.....	کسب دانش
۲۲.....	استخراج نظریه از عمل
۲۳.....	رویکردهای متفاوت: مورد ۱
۲۹.....	رویکردهای متفاوت: مورد ۲
۳۲.....	نظریه‌های رسمی سازمان دولتی
۳۳.....	چرا نظریه‌های رسمی را مطالعه می‌کنید؟
۳۵.....	نقش مدل‌ها
۳۶.....	ساخت نظریه‌های سازمان دولتی
۳۷.....	مدیریت دولتی و دولت
۳۹.....	مدیریت دولتی و سازمان‌های خصوصی
۴۰.....	مدیریت دولتی به عنوان یک حرفه
۴۱.....	تمرکز بر سازمان‌های پیچیده
۴۲.....	معادل فرض کردن مدیریت دولتی و اداره دولت
۴۴.....	تعریف مجدد حوزه مدیریت دولتی
۴۷.....	نتیجه‌گیری
۴۸.....	سؤال‌هایی برای بحث
۴۸.....	موردها (افته‌ها)
۵۰.....	مآخذ و مراجع اضافی
۵۱.....	فصل دوم: میراث فکری نظریه‌های سازمان دولتی: مارکس، وبر و فروید
۵۴.....	کارل مارکس
۵۵.....	مارکس و هگل
۵۶.....	تقسیم کار و انباشت سرمایه
۵۷.....	گذار به سوسیالیسم
۵۸.....	سازمان صنعتی و توسعه فردی
۵۹.....	افزایش از خود بیگانگی

۶۲	نظریه اجتماعی به عنوان محرک کنش
۶۳	ماکس وبر
۶۳	سرمایه داری و اخلاق پروتستان
۶۵	عقلایی کردن نظریه اجتماعی: مفهوم «نوع ایده آل»
۶۷	بوروکراسی نوع آرمانی
۷۰	گسترش بوروکراسی
۷۳	زیگموند فروید
۷۳	روان درمانی و نظریه شخصیت
۷۶	درک رفتار و تأثیر روانشناسی گروه
۷۹	استقلال عمل فردی و محدودیت های فرهنگی
۸۰	چه می توانیم بیاموزیم؟
۸۲	کنترل محیط مان
۸۲	تفسیر نیات دیگران
۸۳	رهایی خودمان از نگاه های محدود
۸۵	نتیجه گیری
۸۶	سؤال هایی برای بحث
۸۶	موردها (افته ها)
۸۷	مآخذ و مراجع اضافی
۸۹	فصل سوم: میراث سیاسی: از ویلسون تا والدو
۹۴	خاستگاه نظریه مدیریت دولتی
۹۵	بسط دموکراسی
۹۷	رویکرد شبه کسب و کار خصوصی ویلسون
۱۰۰	سیاست - اداره
۱۰۱	آشتی دادن نظریه و واقعیت
۱۰۲	بسط قوای دولت
۱۰۳	شبکه درهم تنیده آزادی عمل و کنش
۱۰۴	تعامل خط مشی و اداره
۱۰۵	مدیران دولتی به عنوان بازیگران اصلی خط مشی
۱۰۶	تداوم نفوذ تفکر جدایی سیاست - اداره
۱۰۶	محدود کردن حوزه
۱۰۸	به کارگیری فنون مدیریت شبه خصوصی

پیشگفتار

با اندکی تسامح می‌توان ادعا کرد همه دانشمندان، عالمان، معلمان و دانشجویان در پی واکاوی، فهم و تبیین عالم مادی و غیرمادی‌اند تا موفق به کنترل و پیش‌بینی چنین عوالمی شوند. به عبارت دیگر فلسفه وجودی شکل‌گیری دانشگاه‌ها، مراکز علمی و پژوهشی، کسب دانش در باب پدیده‌های دنیایی و غیردنیایی است و پژوهشگران، دانشمندان، عالمان و دانشجویان دست‌اندرکاران این مراکز هستند. این امر در باب پدیده مدیریت و سازمان نیز صادق است. در قاموس پارادایم‌های متعارف موجود در سنت پژوهشی مدیریتی-سازمانی؛ دانشکده‌ها، دپارتمان‌ها و رشته‌های مدیریت در پی واکاوی، فهم و تبیین سازمان و مدیریت هستند. حاصل چنین تلاش‌هایی دانش در باب نحوه عمل سازمان و مدیریت است که در ادبیات علمی متأخر از آن به عنوان «نظریه» یاد می‌کنند. سازمان دولتی و مدیریت دولتی نیز ابژه مطالعاتی پژوهشگران رشته مدیریت دولتی است. هدف آنها تولید نظریه‌های سازمان و مدیریت دولتی است. به عبارت دیگر با توجه به هدفی که برای سازمان و مدیریت دولتی متصور می‌شوند (برای مثال کارایی، اثربخشی، پاسخگویی، عدالت، رهایی‌بخشی و نظایر اینها) سازمان و مدیریت دولتی را برای رسیدن به آن اهداف مفهوم‌پردازی (تئوریزه) می‌کنند. نحله‌های بزرگ مطالعاتی در حوزه مدیریت دولتی (مدیریت اداری^۱، مدیریت دولتی سنتی (بوروکراسی)^۲، اداره امور عمومی جدید^۳، مدیریت دولتی جدید^۴، خدمات عمومی جدید^۵، نهضت مدیریت ارزش عمومی^۶) در پرتو پارادایم‌های پژوهشی خود (اثبات‌گرایی، تفسیری، انتقادی، فمینیست، پست‌مدرن و همانند اینها) نظریه‌های خاص خود را بر اساس رویکرد استقرائی^۷ (مشاهده نحوه عمل مصادیق

1. Administrative management
2. Traditional public administration
3. New public administration
4. New public management
5. New public service
6. Public value management
7. Inductive

مدیریتی و سازمانی در بخش دولتی و تولید گزاره‌های کلی یا حرکت از فهم اجزاء برای تولید دانش کلی)، رویکرد قیاسی^۱ (ابداع نظریه نحوه عمل مصادیق مدیریتی و سازمانی در بخش دولتی و اثبات پژوهشی نظریه تولیدی بر روی مصادیق)، رویکرد بهترین تبیین^۲ (مشاهده مصادقی خاص و تولید فرضیه و سپس آزمون فرضیه در باب پدیده‌های مدیریتی و سازمانی در بخش دولتی) و رویکرد استقهای^۳ (تئوریزه کردن کنش‌های مدیریتی و سازمانی در بخش دولتی و تولید نظریه‌های کنش) ارائه می‌دهند.

این کتاب مروری نسبتاً عمیق از دانش تولیدی (نظریه‌ها) در باب سازمان دولتی ارائه می‌دهد. بنابراین برای فهم دقیق کتاب پیشاپیش به این نکته توجه کنید که کتاب حاضر در صدد است پاسخ‌های داده شده به این سؤال که «بهترین حالت چیدمان سازمان و مدیریت دولتی برای رسیدن به اهداف مد نظر چیست؟» را توصیف و تحلیل کند. بر این اساس در **فصل یک**: «آموزش در باب سازمان‌های دولتی»، دهارت نحوه آموختن رفتار سازمان دولتی را به شما ارائه می‌دهد و ادعا می‌کند همه افراد چه با سازمان‌های دولتی برخورد کرده باشند چه برخورد نکرده باشند نظریه‌های خاص خود (در باب این سازمان‌ها) را دارند (یعنی در ذهن خود نحوه عمل سازمان دولتی را تصور می‌کنند و بر اساس آن تصور نسبت به چنین سازمان‌هایی (مدیران و کارکنان) واکنش نشان می‌دهند. اما نظریه‌های رسمی نسبت به نظریه‌های فردی (که بر اساس شعور متعارف^۴ تدوین می‌شوند) دقیق‌ترند و می‌توان بر اساس آنها مدل‌های دقیق‌تری تدوین کرد. وی در ادامه استدلال می‌کند که سه سنت اصلی برای تئوریزه کردن سازمان و مدیریت دولتی وجود دارد. این سه سنت اهداف خاصی برای سازمان و مدیریت دولتی متصورند و بر اساس آن اهداف به طرز متفاوتی سازمان و مدیریت دولتی را بسته‌بندی یا چیدمان (تئوریزه) می‌کنند. مواد این چیدمان‌ها متفاوتند. این سه سنت یا رویکرد عبارتند:

-
1. Deductive
 2. Retroductive
 3. Abductive
 4. Common sense

۱- رویکرد سیاسی^۱: مدیریت دولتی جزئی از دولت است، یعنی مواد نظریه‌ها و اهداف سازمان و مدیریت دولتی صبغه سیاسی دارند.

۲- رویکرد عمومی^۲: مدیریت دولتی مانند مدیریت بخش خصوصی است، یعنی اهداف و مواد چیدمان نظریه سازمان و مدیریت دولتی صبغه کسب و کاری (بازرگانی) دارند.

۳- رویکرد حرفه‌ای^۳: مدیریت دولتی شبیه یک حرفه است و می‌توان از همه دانش‌ها در عمل آن استفاده کرد. پس دستیابی به نظریه‌ای جامع در باب مدیریت و سازمان دولتی بسیار دشوار و بعضاً ناممکن است.

در انتهای فصل دهنارت تلاش می‌کند تعریفی نو از عمل مدیریت دولتی ارائه دهد: «مدیریت دولتی به عنوان نوعی عمل متمرکز بر مدیریت فرایندهای تغییر در راستای تحقق ارزش‌های اجتماعی است که به صورت عمومی تعریف شده است» و نظریه‌پردازان را به تنویر کردن سازمان و مدیریت دولتی در پرتو چنین تعریفی دعوت می‌کند. این یک فراخوان است زیرا هر نظریه‌پرداز باید بر اساس تعریف خاص خود از مدیریت دولتی، نظریه خود را می‌سازد.

در فصل دو: «میراث فکری: مارکس، وبر، فروید» تلاش می‌کند در پرتو نظرات مارکس، وبر و فروید ریشه‌های نظریه‌های سازمان دولتی که از مواد نظری اندیشه‌های این سه دانشمند علوم اجتماعی بهره گرفته‌اند را بررسی کند. بر اساس اندیشه این سه عالم اجتماعی، چیدمان سازمان و مدیریت دولتی صبغه «دیالکتیکی»، «بوروکراتیک» و «روانکاوانه» به خود می‌گیرد.

در فصل سه: «میراث سیاسی: از ویلسون تا والدو» تلاش می‌کند نحوه تنویر کردن سازمان و مدیریت دولتی را بر اساس نظرات ویلسون (بخش عمومی درست مانند بخش خصوصی عمل می‌کند) و والدو (حاکمیت دموکراسی بر بوروکراسی) را تحلیل کند. در دیدگاه ویلسون اهداف صبغه مدیریتی دارند (کارایی) و چیدمان سازمان و مدیریت دولتی

-
1. Political approach
 2. Generic approach
 3. Professional approach

بر اساس رویکرد عمومی (بین سازمان خصوصی و دولتی تفاوتی نیست) تئوریزه می‌شود، در حالی که در دیدگاه والدو مدیریت دولتی دموکراتیک در نظام دموکراتیک امری کلیدی است. بر این اساس هدف سازمان و مدیریت دولتی رنگ و بوی سیاسی پیدا می‌کند (شهروندی، پاسخگویی، عدالت اجتماعی) و چیدمان سازمان و مدیریت دولتی شکل دموکراتیک به خود می‌گیرد.

در **فصل چهار:** «مدل عقلایی سازمان» تلاش می‌کند کلیه نظریه‌های تولیدی در باب سازمان و مدیریت دولتی را زیر سایه رویکرد عمومی (مدیریت دولتی همان مدیریت خصوصی است) به تفصیل توصیف و تحلیل کند.

در **فصل پنج:** «انسان‌گرایی سازمانی و اداره امور عمومی جدید»، به کارگیری رویکرد سیاسی به تئوریزه کردن سازمان و مدیریت دولتی را در قالب ارائه نوعی نهضت کلیدی تحت عنوان «نهضت اداره امور عمومی جدید» به تفصیل عرضه می‌کند.

در **فصل شش:** «تأکید بر خط مشی عمومی و مدیریت دولتی جدید» تلاش می‌کند رجعت دانشمندان مدیریت دولتی به مدیریت امری (حاکم کردن نوعی مدیریت بخش خصوصی بر بخش دولتی) را در قالب نهضتی جدید به نام «مدیریت دولتی جدید»، به نمایش بگذارد و رویکرد عمومی (یعنی بین بخش خصوصی و دولتی تفاوتی از حیث مدیریت وجود ندارد) را برای تئوریزه کردن عمل سازمان و مدیریت دولتی در پیش بگیرد. این فصل با تأکید بر جدایی سیاست- اداره، مدیریت دولتی جدید را به عنوان نماد رویکرد عمومی به مدیریت در بخش دولتی به تفصیل بررسی می‌کند. در صدی از این فصل مطالب جدیدی را نسبت به نسخه قبلی ارائه می‌دهد.

در **فصل هفت:** «مدیریت دولتی و خدمات عمومی جدید»، با اتکا به پارادایم‌های جدید پژوهشی نظیر فمینیست و پست مدرنیست تلاش می‌کند نهضت جدیدی را تحت عنوان «خدمات عمومی جدید» مطرح کند که دارای اصولی خاص است. بخش اعظم مباحث این فصل نسبت به نسخه قبلی کتاب جدید است.